Рецензія

на дисертацію Єфіменко Крістіни Олегівни

«ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В УКРАЇНІ»,

подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність обраної теми. Формування сучасної моделі публічного управління в Україні зумовлює необхідність впровадження ефективних інструментів взаємодії публічного та приватного секторів. Особливого значення при цьому набуває інститут публічно-приватного партнерства, який у міжнародній практиці розглядається як один із дієвих інструментів залучення приватних ресурсів, управлінського досвіду та інновацій до вирішення суспільно значущих завдань.

Для України розвиток публічно-приватного партнерства є особливо важливим в умовах воєнного стану та майбутнього повоєнного відновлення держави. Масштабні виклики, пов'язані з руйнуваннями об'єктів інфраструктури, необхідністю їх відбудови та модернізації системи публічного управління, зумовлюють потребу у впровадженні ефективних моделей співпраці між публічним і приватним секторами. За таких умов публічно-приватне партнерство розглядається як один із перспективних механізмів консолідації ресурсів держави та бізнесу для реалізації стратегічних завдань розвитку країни.

Актуальність також підтверджується положеннями Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021–2026 рр., затвердженої Указом Президента України від 27.09.2021 р. № 487/2021, Цілей сталого розвитку України на період до 2030 р., окреслених в Указі Президента України від 30.09.2019 р. № 722/2019, Національної економічної стратегії України на період до 2030 року, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 3 березня 2021 р. № 179, Державної стратегії регіонального розвитку

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
Вх. № 402 «ИГ»
«3» 06 2026 р.

на 2021-2027 роки, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 р. № 695 тощо.

З огляду на викладене є підстави вважати, що обрана Єфіменко Крістіною Олегівною тема наукового дослідження має комплексний характер і високий рівень актуальності, теоретичне і практичне значення.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих в дисертації.

Наукові положення, висновки, рекомендації і практичні пропозиції, сформульовані дисертанткою, є аргументованими та переконливими.

Авторка дисертаційного дослідження продемонструвала високий теоретичний рівень узагальнення та викладу матеріалу, вміння застосовувати загально-наукові та спеціально-юридичні методи наукового пізнання (діалектичний, системно-структурний, порівняльно-правовий, історико-правовий, формально-юридичний та статистичний методи), аналізувати наукові джерела та нормативно-правові акти, судову практику. Використання широкого спектру методів наукового пізнання позитивно вплинуло на ступінь обґрунтованості одержаних теоретичних та практичних результатів.

Авторкою було доведено вміння надавати критичну оцінку науковим джерелам та ідеям інших дослідників, формувати самостійні висновки та аргументувати їх. Текст дисертаційної роботи засвідчує високий рівень підготовки дисертантки, її володіння технікою наукового-аналітичного пізнання та підтверджує наявність відповідних знань та уявлень про специфіку дослідження проблематики публічного управління у сфері публічно-приватного партнерства в Україні.

Достовірність та новизна наукових положень, висновків і рекомендацій.

Дисертація К.О. Єфіменко є першим комплексним адміністративно-правовим дослідженням, у якому з використанням необхідних методів наукового пізнання, здобутків вітчизняної і зарубіжної юридичної науки, урахуванням європейського досвіду, положень чинних нормативних актів України, міжнародних документів, рішень судових інституцій проаналізовано проблеми

публічного управління у сфері публічно-приватного партнерства в Україні, а також розроблено пропозиції та рекомендації щодо їх подолання.

Авторкою вірно визначено об'єкт і предмет наукового дослідження, а також чітко окреслено його мету та наукові завдання. Структура дисертаційної роботи складається із анотації, вступу, трьох розділів, які містять вісім підрозділів, висновків до кожного розділу та загальних висновків, списку використаних джерел.

Основні положення та результати дисертації відображені у 11 наукових публікаціях, з них: одна стаття - у закордонному виданні, проіндексованому у базах даних Web of Science Core Collection; чотири статті – у наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України, та шість – тези доповідей на науково-теоретичній та науково-практичних конференціях, круглих столах. Опубліковані наукові статті, тези науково-практичних конференцій за темою дисертаційного дослідження мають безпосередній зв'язок з усіма структурними частинами проведеного дослідження, конкретизують і доповнюють основні положення його новизни.

Перший розділ дисертації присвячено розкриттю теоретико-правових основ публічного управління у сфері публіно-приватного партнерства. Авторкою, зокрема визначено, що публічно-приватне партнерство - це офіційне довгострокове співробітництво між органами публічної влади та приватними партнерами, спрямоване на забезпечення публічного інтересу та надання суспільно корисних послуг шляхом передачі приватному партнеру частини ризиків, що здійснюється на підставі договору, укладеного у порядку, встановленому законодавством.

Констатовано, що публічно-приватне партнерство як правовий інститут характеризується сукупністю взаємопов'язаних ознак, зокрема публічно-правовою спрямованістю та орієнтацією на забезпечення публічного інтересу, довгостроковим характером правовідносин, договірною формою реалізації, залученням приватного партнера до фінансування, управління та/або експлуатації об'єктів, індивідуально визначеним розподілом ризиків, реалізацією проєктів публічно-приватного партнерства у різних сферах

суспільної діяльності, в тому числі, що належать до природних та державних монополій.

За критерієм рівня розвитку суспільних відносин та зміни правового регулювання авторкою встановлено шість основних етапів становлення та розвитку публічно-приватного партнертсва в Україні: 1) формування ранніх форм (протоформ) публічно-приватного партнертсва (IX- кінець XIX століття); 2) дореволюційні концесійні моделі (кінець XIX - початок XX століття); 3) радянська централізована модель (1917-1991 рр.); 4) формування національної правової бази у сфері публічно-приватного партнертсва (1991 - 2010 рр.); 5) розвиток законодавства з питань державно-приватного партнерства (2010 - 2025 рр.); 6) приведення у відповідність до європейських стандартів законодавства з питань публічно-приватного партнертсва (2025 р. - сьогодні).

Другий розділ дисертаційного дослідження присвячено механізмам адміністративно-правового забезпечення публічного управління у сфері публічно-приватного партнерства в Україні. Авторкою встановлено, що нормативно-правове забезпечення публічного управління у сфері публічно-приватного партнертсва - це система правових норм, принципів, інститутів та механізмів, закріплених у нормативно-правових актах, які регулюють порядок, умови, форми, повноваження органів публічної влади та суб'єктів приватного сектору, а також процедурні аспекти їхньої взаємодії з метою ефективного задоволення публічного інтересу у межах публічно-приватного партнертсва.

Доведено, що система нормативно-правового забезпечення публічно-приватного партнертсва повинна включати: 1) законодавчі акти: рамковий закон, що регулює загальні принципи публічно-приватного партнертсва, а також окремі нормативні акти, що стосуються специфічних аспектів, такі як Закон України «Про концесії» та Закон України «Про фінансові механізми стимулювання експортної діяльності»; 2) підзаконні нормативно-правові акти, які детально регулюватимуть реалізацію публічно-приватного партнертсва у конкретних сферах, включаючи такі елементи: а) стратегію розвитку публічно-приватного партнертсва в конкретній сфері; б) порядок визначення статусу приватного партнера в конкретній сфері публічно-приватного партнертсва; в)

критерії участі приватних суб'єктів у публічно-приватного партнертсва; г) перелік об'єктів, що можуть бути об'єктами публічно-приватного партнертсва у конкретній сфері.

Констатовано, що система суб'єктів публічного управління у сфері публічно-приватного партнертсва - це сукупність публічних та приватних суб'єктів, наділених публічно-владними повноваженнями органів державної влади, органів місцевого самоврядування та інших публічних інституцій, які здійснюють формування, реалізацію (координацію, регулювання та контроль) публічної політики у сфері публічно-приватного партнертсва, забезпечуючи публічний інтерес шляхом залучення приватного сектора до виконання суспільно значущих функцій і реалізації публічно-приватних-проєктів.

Наголошено, що публічний партнер – це орган публічного управління, який на засадах виключної ініціативи здійснює управлінський, фінансовий та контрольний вплив на реалізацію проєктів, спрямованих на досягнення важливих соціальних та економічних цілей через безпосередню взаємодію з приватними партнерами та забезпечення реалізації спільних проєктів у відповідності до вимог законодавства та стратегічних цілей державної чи місцевої політики задля задоволення публічного інтересу.

Доведено доцільність формування комплексної системи адміністративно-правового забезпечення публічно-приватного партнертсва у сфері оборони, яка має включати: спеціалізоване нормативне регулювання та деталізацію процедур на підзаконному рівні з урахуванням вимог оборонного планування і режиму секретності; інституційне забезпечення шляхом створення або визначення профільного структурного підрозділу в системі Міноборони, уповноваженого здійснювати координацію, моніторинг, контроль та юридичний супровід оборонних публічно-приватних проєктів; інформаційно-організаційні механізми, спрямовані на формування передбачуваного та стабільного середовища для участі приватних партнерів, включаючи стандарти підготовки проєктів, типові договори, методики оцінки ефективності; систему спеціальних принципів реалізації партнерства, серед яких визначальними є: законність; пріоритет публічного інтересу та національної безпеки; прозорість і підзвітність

у межах, сумісних із вимогами захисту інформації; рівність і недискримінація; взаємна відповідальність сторін; ефективність та результативність; справедливий і збалансований розподіл ризиків.

Третій розділ дисертації присвячено огляду шляхів удосконалення публічного управління у сфері публічно-приватного партнерства.

Відповідно до підходів, закріплених у законодавстві ЄС та країн-членів, автором наголошено, що публічно-приватне партнертсво розглядається як інструмент забезпечення публічного інтересу, ключовими ознаками якого є довгостроковий характер співпраці, змішане фінансування, активна участь приватного партнера на всіх стадіях проєкту, визначальна роль публічного партнера у формуванні цілей та контролі результатів, а також погоджений у кожному конкретному випадку розподіл ризиків між сторонами.

Зазначено про необхідність інституційного посилення системи публічного управління публічно-приватного партнертсва в Україні шляхом створення або розширення повноважень спеціалізованих органів управління у сфері публічно-приватного партнертсва, відповідальних за супровід публічно-приватних-проєктів на всіх етапах їх реалізації, за аналогією з практиками держав - членів ЄС, що сприятиме підвищенню якості підготовки та ефективності реалізації проєктів.

Для запровадження європейського досвіду публічно-приватного партнертсва у сфері культури автором доведено необхідність в удосконаленні нормативно-правового забезпечення передачі об'єктів культурної спадщини для реалізації проєктів публічно-приватного партнертсва (концесії), шляхом внесення змін до Закону України «Про охорону культурної спадщини», Закону України «Про публічно-приватне партнерство» щодо гарантування охорони об'єктів культурної спадщини, а також забезпечення належного інформування потенційного приватного партнера про встановлені законодавством режими використання, збереження та обмеження щодо таких об'єктів ще на етапі підготовки конкурсу. Також, автор зазначає, що з метою посилення адміністративної відповідальності за порушення режиму охорони культурної спадщини під час виконання договорів публічно-приватного

партнертсва/концесії необхідно внести зміни до Кодексу України про адміністративні правопорушення.

Таким чином, навіть стислий виклад основного змісту та елементів наукової новизни дисертації Єфіменко Крістіни Олегівни свідчить про те, що в ній проведені важливі теоретичні дослідження та зроблені висновки, рекомендації і пропозиції щодо публічного управління у сфері публічно-приватного партнерсва в Україні.

Все вищевикладене дає достатні підстави зробити загальний висновок, що зміст дисертації Єфіменко Крістіни Олегівни в повній мірі розкриває тему роботи та питання плану дослідження, завдяки чому можна вважати її самостійною завершеною науковою працею, а сама наукова робота свідчить про високий рівень фахової підготовки дисертантки за досліджуваною проблематикою.

Оцінка змісту дисертації. Робота виконана на високому теоретичному рівні з забезпеченням повноти аналізу та розв'язання мети та наукових завдань, освітленню теоретично обґрунтованих рекомендацій та пропозицій, а відповідно є внеском у розвиток юридичної науки, адміністративного права та адміністративного процесу в Україні.

Дисертація відповідає вимогам, що встановлені до досліджень на здобуття наукового ступеня та оформлена згідно вимог Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 року.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

По-перше, у дисертаційному дослідженні (с. 66-68) авторкою визначено низку ознак публічного управління у сфері публічно-приватного партнерства, серед яких, зокрема, спрямованість на забезпечення публічного інтересу, комплексність та міжгалузевий характер, використання адміністративного договору, партнерський характер управління, ризик-орієнтованість та результативність, а також прозорість, підзвітність і залучення громадськості.

Загалом запропонований підхід заслуговує на підтримку, однак окремі з наведених положень потребують додаткового авторського обґрунтування. **Зокрема, постає питання:** чи доцільно відносити залучення громадськості саме до ознак публічного управління у сфері публічно-приватного партнерства, якщо зазначена характеристика традиційно розглядається у науці як один із загальних принципів публічного управління та демократичного врядування? Крім того, за якими критеріями авторкою проведено розмежування між загальними характеристиками публічного управління та специфічними ознаками публічного управління саме у сфері ППП? У зв'язку з цим потребує уточнення наукова позиція дисертантки щодо критеріїв визначення запропонованих ознак, а також їх більш детального теоретико-правового обґрунтування.

По-друге, у дисертаційному дослідженні (с. 55) авторкою запропоновано періодизацію розвитку партнерства держави та приватного сектору в Україні, відповідно до якої виокремлено шість основних етапів еволюції відповідних відносин. **Водночас запропонований підхід викликає певні наукові питання.** Зокрема, які саме критерії покладено авторкою в основу виокремлення шостого етапу розвитку публічно-приватного партнерства, пов'язаного з приведенням національного законодавства у відповідність до європейських стандартів, починаючи з 2025 року? Чи можна розглядати цей період як самостійний етап розвитку інституту публічно-приватного партнерства, якщо процеси адаптації національного правового регулювання до стандартів Європейського Союзу розпочалися значно раніше та вже були характерними для попереднього етапу розвитку законодавства у сфері публічно-приватного партнертсва (2010 - 2025 рр.)? У зв'язку з цим потребує уточнення наукова позиція дисертантки щодо критеріїв, за якими було здійснено запропоновану періодизацію розвитку публічно-приватного партнерства в Україні.

Проте, варто підкреслити, що зазначені зауваження за своїм змістом не можуть бути охарактеризовані як суттєві недоліки у дослідженні та не торкаються принципових положень і здобутків дисертантки, а також не мають впливати на загальну позитивну оцінку проведеної роботи.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК

Дисертаційна робота **Єфіменко Крістіни Олегівни** на тему **«Публічне управління у сфері публічно-приватного партнерства в Україні»** є комплексною, самостійною, завершеною науковою роботою, яка містить нові та конкретні наукові результати, обґрунтовані на основі аналізу широкої джерельної бази.

Дисертантка володіє достатніми теоретичними та практичними знаннями за предметом її дослідження, продемонструвала знання доктринальних положень адміністративного права та процесу, здібність до самостійного здійснення наукової роботи на належному науково-теоретичному і методологічному рівні, вміння робити власні теоретичні висновки, рекомендації та пропозиції щодо удосконалення законодавства, а також правозастосовної практики. Отримані висновки та рекомендації засвідчують високий фаховий рівень, на якому виконана дисертаційна робота. Дисертації Єфіменко Крістіни Олегівни притаманні доступний стиль викладу матеріалу, логічність і чіткість при формулюванні положень та висновків. Результати наукового дослідження повністю відповідають меті та поставленим завданням з обраної теми.

Отримані результати та рекомендації мають цінність як для розвитку науки адміністративного права та процесу, так і для вдосконалення чинного законодавства України і правозастосовної практики в сфері публічно-приватного партнерства в Україні.

Аналіз апробації теми в публікаціях засвідчує її наукову актуальність, реалізовану в процесі оприлюднення основних результатів і положень дослідження.

Актуальність обраної теми дисертації, постановка мети і завдань, обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, новизна та виклад авторського матеріалу в дисертаційному дослідженні свідчать про повноцінне виконання поставленого наукового завдання і повністю відповідають вимогам, що висуваються до робіт на здобуття наукового ступеня «доктор філософії».

Викладене дозволяє зробити висновок про те, що дисертація **Єфіменко Крістіни Олегівни** на тему **«Публічне управління у сфері публічно-**

приватного партнерства в Україні» відповідає вимогам, встановленим Порядком підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283), та вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами), а її автор – Єфіменко Крістіна Олегівна – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Рецензент,
докторка філософії в галузі права,
асистентка кафедри адміністративного
права та процесу Навчально-наукового
інституту права Київського національного
університету імені Тараса Шевченка **Марина СУСАК**

ПІДПИС ЗАСВІДЧУЮ
ЗАСТ. ДИРЕКТОРА

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
Вх. № 402 «12»
«9» 06 2025 р.

ПІДПИС ЗАСВІДЧУЮ
Вчений секретар НДЧ